

جبران همگانی خسارت بدنی سوانح خودرو و رهایی از بختک بیمه اجباری شخص ثالث

علامتی ثبات

هر قانون یا مقرراتی علاوه بر درست و کامل بودن، باید تحلیل هزینه- فایده هم داشته باشد و هزینه های اجراییش بیشتر از فوایدش نباشد و گرنه باید از خیر آن گذشت و دنبال قانونی بود که مزایای کمتری داشته باشد اما ارزانتر و آسانتر اجرا شود. قانون بیمه اجباری شخص ثالث هم مانند اغلب قوانین بدون تحلیل هزینه- فایده تدوین و تصویب شده و هزینه های اجراییش آنقدر زیاد است که به منافع نمی ارزد. این قانون حدود ۱۲۰ ماده و تبصره و ۱۷ آیین نامه اجرایی دارد و با ضوابط و بخشنامه های پیرامون آن مجموعه ای با بیش از ۳۰ هزار واژه را در بر می گیرد. همچنین، موادی از قوانین برنامه توسعه، بودجه سالانه، مجازات اسلامی، راهنمایی و رانندگی و اینمی راه ها و نیز آرای دیوان عدالت اداری و نظرات تفسیری اداره کل حقوقی قوه قضائیه، معاونت حقوقی ریاست جمهوری و اداره کل حقوقی بیمه مرکزی درباره نحوه اجرای مقررات قانون بیمه شخص ثالث هم هست که بر دشواری و تدریجی قوانین، مقررات و ضوابط حاکم بر عملیات بیمه شخص ثالث می افزاید.

علاوه بر اینها، فراوانی ارگان ها و اشخاصی که به استفاده مواد متعدد قانونی به نحوی درگیر یا دخیل در عملیات بیمه شخص ثالث هستند حیرت انگیز است. در کنار بیمه مرکزی، شرکت های بیمه، صندوق تامین خسارت های بدنی، پلیس راهنمایی و رانندگی و مراجع قضایی که نقش آنها لازم و موجه است اسامی حدود پنجاه نهاد و شخصیت در قانون بیمه اجباری شخص ثالث وجود دارد که کوتاهی هر کدام از آنها در انجام وظایف محله، منجر به نقص یا ناکارآمدی عملیات بیمه شخص ثالث خواهد شد. این مجموعه شامل هیات وزیران، قوه قضائیه، دادستان کل کشور، دوازده وزیر یا وزارت خانه، پنج کمیسیون مجلس شورای اسلامی، سازمان اورژانس، مراکز درمانی، سازمان های بیمه های اجتماعی، پزشکی قانونی، هلال احمر، سندیکای بیمه گران ایران، ستاد دیه، ستاد سوخت، دوایر اجرا و دفاتر سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و شرکت ها و موسسات حمل و نقل بار و مسافر است.

به این ترتیب، گویا قانون گذار همه قوانین، مقررات، سازمان ها، نهادها و مقامات مربوط به حوادث رانندگی را یکجا جمع کرده است تا مطمئن شود شرکت های بیمه و صندوق تامین خسارت های بدنی، وظیفه تامین اجتماعی زیان دیدگان حوادث رانندگی (که وظیفه حاکمیت است) را به درستی انجام می دهند و ماهیت بازرگانی شرکت های بیمه (که هدف شان سودآوری است) خشنه ای به حقوق زیان دیدگان و مقصرين حوادث رانندگی وارد نمی کند اما آنچه مغفول مانده اتفاق حجم عظیمی از نیرو های مالی و انسانی کشور برای جبران زیان های بدنی مصدومان و متوفیان حوادث رانندگی است که با طرح پیشنهادی این نوشته به صورت بسیار کاملتر، آسانتر و ارزانتری قابل انجام است و صنعت بیمه را هم از بختک بیمه شخص ثالث می رهاند تا بتواند با سرعت و کیفیت بهتری توسعه یابد.

الف- رئوس طرح پیشنهادی:

- ۱- بیمه اجباری شخص ثالث وسائل نقلیه محدود به پوشش خسارت های مالی بشود و دارندگان خودرو موظف شوند که بر اساس نرخ و شرایط مصوب شورای عالی بیمه حداقل معادل پنج درصد مبلغ ریالی دیه هر سال از شرکت بیمه پوشش مسؤولیت در قبال خسارت های مالی اشخاص ثالث بیمه بخورد.
- ۲- پرداخت دیه مصدومان یا کشته های حوادث رانندگی بر عهده صندوق تامین خسارت های بدنی قرار گیرد و بخش اصلی منابع آن از مبلغی (درصدی) تامین شود که به عنوان سهم صندوق، به قیمت بنزین و گازوئیل مصرفی وسائل نقلیه افزوده می شود.
- ۳- هیات وزیران موظف شد که هر سال بر اساس گزارش صندوق تامین خسارت های بدنی، سهم آن از قیمت بنزین و گازوئیل مصرفی وسائل نقلیه را در لایحه بودجه تعیین و پس از تصویب مجلس در اختیار صندوق بگذارد.
- ۴- مقدار دیه زیان دیدگان بر اساس رای دادگاه ویژه حوادث رانندگی تعیین می شود که شعبه هاییش در مراکز استانی صندوق تامین خسارت های بدنی مستقر خواهد شد.
- ۵- عوارض مؤثر بر کاهش حوادث یا جبران خسارت های حوادث رانندگی از محل درآمدهای صندوق تامین خسارت های بدنی پرداخت خواهد شد و تأمین هزینه های پزشکی مصدومان حوادث رانندگی همچنان بر عهده وزارت بهداشت خواهد بود.
- ۶- برای جلوگیری از تاثیر اجرای طرح بر افزایش بیاحتیاطی و تنظیم و بهبود رفتار رانندگی، جرمیه و جزای مقصرين حوادث رانندگی با توجه به: حادثه منجر به خسارت بدنی یا فقط مالی، ارتکاب تخلف حادثه ساز و یا سابقه تخلفات رانندگی، چند برابر خواهد شد.

7- چنانچه علت حادثه رانندگی تخلف حادثه‌ساز، عدم یا مستنی و یا نداشتن گواهینامه مقصو حادثه باشد شرکت بیمه یا صندوق تأمین خسارت‌های بدنی می‌تواند برای بازیافت همه یا بخشی از خسارت پرداخت‌شده به مقصو حادثه یا بازماندگان او مراجعه کند.

ب- مزایای طرح:

- 1- ابهام‌ها و پیچیدگی‌های منبعث از حجم عظیم قوانین و مقررات مربوط به بیمه اجباری شخص ثالث برطرف می‌شود و تکالیف اغلب سازمانهای مرتبط و یا درگیر عملیات این بیمه بلا موضوع می‌شود.
- 2- هدف اصلی قانون‌گذار در حمایت از زیان‌دیدگان حادث رانندگی بهطور کامل و در زمانی کوتاه محقق می‌شود، خسارت بدنی همه زیان‌دیدگان بدون نگرانی از تاثیر یوم‌الادا یا تعدد دیه، جبران می‌شود و زندانی ناشی از نپرداختن دیه ناشی از سوانح رانندگی نخواهیم داشت.
- 3- بار سنگین عملیات بیمه اجباری شخص ثالث از دوش شرکت‌های بیمه بسیار سبک می‌شود و صنعت بیمه و شبکه فروش مجال می‌یابد که برای عرضه و فروش سایر پوشش‌ها و توسعه صنعت بیمه بکوشد.
- 4- مبلغ پرداختی برای پوشش خسارت‌های بدنی که تابع مقدار مصرف سوخت هر خودرو خواهد بود رابطه منطقی‌تر و منصفانه‌تری با ریسک آن خواهد داشت زیرا:
  - هرچه موتور خودرو قوی‌تر باشد خطرناک‌تر است و سوخت بیشتری مصرف می‌کند.
  - هرچه سن خودرو بیشتر و تکنولوژی خودرو قیمتی‌تر و نایمین‌تر باشد مصرف بیشتری خواهد داشت.
  - هرچه مقدار پیمایش خودرو بیشتر باشد، سوخت بیشتری مصرف و ریسک بیشتری ایجاد کرده است.
- 5- صندوق تأمین خسارت‌های بدنی نقش و جایگاه مهمتر و مقدرت‌تری خواهد یافت و مراجع قضایی از صدور آرای ناعادلانه بهمنف زیان‌دیدگان حادث رانندگی خودداری خواهند کرد.
- 6- با تمرکز آمار و اطلاعات عملیات جبران خسارت‌های بدنی، زمینه استفاده‌های متقلبانه و غیرموجه از منابع نظام جبران خسارت‌های بدنی ضعیف خواهد شد.
- 7- با احتساب درآمدهای افزایش یافته صندوق تأمین خسارت‌های بدنی در محاسبه ضریب نفوذ صنعت بیمه این شاخص بهتر هم خواهد شد.

پ- معایب طرح:

- 1- مهمترین و دشوارترین بخش از اجرای این طرح، افزایش قیمت سوخت به ویژه برای وسایل نقلیه عمومی است که به‌نظر می‌رسد اگر درباره نتایج مثبت و مفید آن به درستی اطلاع‌رسانی شود و مردم دلایل افزایش قیمت سوخت را بدانند مورد پذیرش اکثریت جامعه قرار گیرد.
- 2- ممکن است انحصار صندوق در جبران خسارت‌های بدنی موجب تضعیف منافع بیمه‌گذاران و تضییع حقوق زیان‌دیدگان شود که با وجود دادگاههای مستقر در شب صندوق و سیاستگذاری هیات امنا و هیات نظارت صندوق احتمال آن هرچه کمتر خواهد شد.
- 3- از دست دادن حق بیمه مربوط به پوشش خسارت‌های بدنی برای مدتی باعث مشکلات مالی اغلب شرکتهای بیمه و شبکه فروش آنها خواهد شد که ناچارند دشواری دوره ترک اعتیاد از این نوع حق بیمه را تحمل کنند.

پ.ن: این نوشته با ادغام، اصلاح و تکمیل دو نوشته که پیشتر منتشر کردہام تهیه شده است.